

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра туристичного бізнесу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему :

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

здобувача вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

зі спеціальності 242 Туризм

освітньо-професійної програми «Туризмознавство»

Зайцевої Влади Миколаївни

Допущено до захисту:

Завідувач кафедри, доктор
культурології, доцент

БОЖКО

ЛЮБОВ

ДМИТРІВНА

Науковий керівник:

Старший викладач, кандидат
наук з держуправління

ХОЛОДОК

ВАЛЕНТИНА

ДМИТРІВНА

Харків – 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1.ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ.....	8
1.1.Поняття та загальна характеристика сільського туризму в Україні.....	8
1.2. Функції та завдання сільського туризму.....	14
Висновки до РОЗДІЛУ 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	23
2.1. Сільський туризм як один із напрямів сталого розвитку в Харківській області.....	23
2.2. Розвиток сучасної ресурсної бази сільського туризму в Україні та його стан в минулому.....	28
Висновки до РОЗДІЛУ 2.....	35
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	37
3.1. Проблеми розвитку сільського туризму в Харківській області.....	37
3.2. Шляхи вдосконалення організації сільського туризму в Харківській області.....	42
Висновки до РОЗДІЛУ 3.....	45
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТОК А.....	56

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Різноманітність туристських і рекреаційних потреб обумовлює розвиток великої кількості видів та напрямків розвитку туризму. Серед спеціалізованих видів виділяються як уже звичні спортивний, освітній, лікувально-оздоровчий, екстремальний, сільський туризм, так і більш екзотичні - науковий, гастрономічний, орнітологічний та ін. Харківська область має багатий ресурсний потенціал для розвитку практично всіх видів туризму.

З багатьох перспективних галузей є сільський туризм (агротуризм, екологічний туризм), який здійснює ефективний вплив на економічний і соціальний розвиток сільських територій, а також надає туристам можливість познайомитися із сільським побутом, взяти участь в традиційних заняттях жителів, провести час на природі та ін.

Сільський туризм у багатьох країн розглядається як складова частина складного соціально-економічного розвитку села й одним із засобів розв'язання багатьох проблем. Сьогодні в Україні формується розуміння сільського туризму як специфічної форми сільського відпочинку з можливістю ефективного використання природного та культурного потенціалу регіонів.

Сільський туризм за відносно короткий проміжок часу органічно поєднався з різними галузями та сферами життя суспільства. У багатьох європейських країнах державна підтримка сприяє цій діяльності. Ось чому темпи приросту сільського туризму щороку збільшуються, а частка таких подорожей у загальній структурі туристичних послуг становить понад 20%. На прикладі європейських країн можна переконатись, що саме сільський туризм є одним із важливих напрямків розв'язання проблем сільської

громади, що виявляється у розвитку інфраструктури, забезпеченні бюджетних надходжень, зростанні доходів селян, рівні зайнятості, рівень екологічної обізнаності тощо.

Україна, яка багата природними, історичними, культурними, етнографічними, продовольчими ресурсами, відома своїми гостинними, сердечними, щирими, працьовитими людьми, має всі шанси розвивати сільський туризм. Існують усі необхідні умови для позитивного розв'язання цього питання. Наприклад, з кожним роком все більше жителів міст та громадян інших країн прагнуть скористатися гостинністю сільських зелених садиб з метою відпочинку чи задоволення культурних та освітніх потреб; селянське та фермерське середовище виявляє високий рівень інтересу до нових проектів розвитку сільського екологічного туризму; вчені, які просувають та досліджують цей вид діяльності, постійно шукають інноваційні шляхи розвитку галузі.

При високому рівні урбанізації та індустріалізації, високій щільності міського населення спостерігається значне збільшення попиту на відпочинок на природі, далеко від впливу розвинених промислових міст. На сьогодні саме сільський туризм є засобом «порятунку» для людей, які хочуть отримати відповідне моральне та психологічне задоволення своїх потреб.

Наразі сільський туризм набирає обертів досить великими темпами та в багатьох закордонних країнах привертає суттєву частину туристів. Розвиток сільського туризму безпосередньо залежить від соціально-економічних умов, стану інфраструктури та привабливості певного туристичного регіону.

У зв'язку з цими змінами переваги споживачів рекреаційних послуг формується попит на нові види туристичних продуктів, які раніше не були злучені, або мало використовувалися в життєвій практиці. До числа таких продуктів можна віднести сільські території, які можуть стати новим розвитком для українського туризму.

У зв'язку з цілим комплексом, яким представлений можливий відпочинок на території сільських місцевостей, окремої наукової та практичної проблемою є визначення самого поняття «сільський туризм», а також виявлення його особливостей.

Ступінь розробленості теми в науковій літературі. Проблемам та перспективам розвитку сільського туризму як в Україні, так і у світі загалом присвячені наукові дослідження вітчизняних та закордонних учених. У дисертаційній праці Дарчука В. Г. зображено сучасне поняття сільського туризму також формування стратегічних основ у цій галузі господарської діяльності, подані можливість застосування набутого досвіду в умовах малих міст України [11]. У праці М.М. Костриця визначено основні теорії та критерії, що повинні відповідати сільському туризму, різноманітність його напрямів, ресурсів [19]. У науковій статті Рутинського М. Й. знайдені й докладно розглянуті передумови зародження та історія розвитку сільського туризму, концепції сталого розвитку та можливості управління впливом туризму на природні туристські ресурси та користь від сільського туризму, динаміка зростання і перспективність туристського ринку [37].

Мета дослідження полягає в теоретичному дослідженні та розвитку сільського туризму в Харківській області.

Завдання кваліфікованої роботи:

- аналіз поняття та загальна характеристика сільського туризму в Україні;
- визначення функції та завдання сільського туризму;
- розкриття специфіки сільського туризму як одного із напрямів сталого розвитку в Харківській області;
- характеристика розвитку сучасної ресурсної бази сільського туризму в Україні та його стан в минулому;
- аналіз проблем розвитку сільського туризму в Харківській області;

- визначення шляхів вдосконалення організації сільського туризму в Харківській області.

Об'єкт дослідження – сільський туризм.

Предмет дослідження – сільський туризм в Харківській області.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи були використані наступні методи наукового дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення.

Теоретичне та практичне значення виконаного дослідження. Полягає в тому що робота представлена комплексним дослідженням сільського туризму в Харківській області. Дані кваліфікаційної роботи можуть бути використані як в практичній, так і в науковій діяльності.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття та загальна характеристика сільського туризму в Україні

Сільський туризм виступає масштабним і динамічним сегментом сучасного туристично-рекреаційного процесу. Зростання числа його учасників, починаючи з середини ХХ століття, на думку більшості дослідників - географів, економістів, культурологів, соціологів та ін., визначається цілим комплексом чинників, серед яких найважливішу роль відіграють процеси урбанізації, зміна культури споживання в постіндустріальному суспільстві, прогрес у транспортній інфраструктурі, посилення уваги до проблем збереження природного та культурного середовища.

У широкому сенсі слова сільський туризм трактується як комплекс заходів, пов'язаний з наданням послуг у сфері відпочинку і туризму в сільській місцевості. Ключовою фігурою, що надає послуги проживання, харчування, організування дозвілля і вирішальною організаційні питання туристів, є сільська родина; при цьому об'єктом розміщення туристів виступає сільська садиба, або власне житло сім'ї, або гостьовий будинок, побудований на присадибній ділянці.

Серед обов'язкових компонентів сільського туризму відзначаються також:

- власне сільська місцевість (особливості ландшафтно-кліматичних умов);
- сільське життя (місцевий уклад, традиції, способи ведення сільського господарства, народні промисли та ремесла, місцеві свята, етнокультурні особливості, народна музика, танці);

- місцева кухня (традиційні страви, напої);
- сільська спадщина (традиційна сільське планування і забудова, архітектура будівель, культові будівлі та ін.);
- активні компоненти сільських турпродуктів (піші походи, верхова їзда, велосипедні походи, водні види спорту, полювання, рибна ловля, збирання грибів та ягід та ін.).

Різноманітність видів діяльності туристів в сільській місцевості породило багатозначність понятійно-термінологічного апарату. Так, крім терміну «сільський туризм» (rural tourism), широке сприйняття отримав термін «сільський екологічний туризм» (rural green tourism), який акцентував на природі орієнтовані види діяльності туристів, які відвідують сільську місцевість, і терміни «агротуризм» (agrotourism) і «фермерський туризм» (farm tourism), що підкреслюють пріоритет видів сільськогосподарських занять, до яких долучають туристів під час їх перебування в фермерському господарстві (догляд за тваринами, овочівництво, бджільництво, збір винограду, фруктів, ягід і грибів та ін.). В рамках окремих європейських програм туристи, які прибувають в країну, можуть поєднувати цілі туризму з частковою оплачуваною зайнятістю в сільськогосподарських роботах на органічних фермах [17, с. 37].

Основною цільовою аудиторією сільського туризму виступають городяни, які прагнуть до тихого розміреного відпочинку на сільських територіях, однак потенційними учасниками цього виду діяльності можуть бути й сільські мешканці, які проживають в районах з іншими природно-географічними умовами.

За даними Європейського центру екологічного та аграрного туризму, у 20 країнах Європи щорічно здійснюється близько 500 тис. ночівель туристів в сільській місцевості. Абсолютним лідером в даному напрямку є Іспанія, яка пропонує до 4000 різних варіантів відпочинку та розваг в сільській місцевості та обслуговує потоки сільських туристів до 6 млн туристів в рік.

Реалізація різних підходів до обслуговування туристів в різних країнах є підставою для виділення декількох національних моделей організації сільського туризму.

Специфікою західноєвропейських моделей (британської, французької, німецької, італійської, іспанської) є систематична підтримка держави та високий рівень спеціальної інфраструктури; східноєвропейських (польської, російської, української) - високі витрати на реконструкцію основних фондів; американської - націленість на внутрішній туризм; азійської - використання національного колориту і розміщення туристів в спеціально побудованих «VIP-селах» або дорогих національних готелях, знаходяться в сільській місцевості [45, с. 40].

В умовах кризи фермерських господарств, сільський туризм розвивається в високоприбутковий сегмент туристичної індустрії, здатний розв'язати проблему соціальної напруженості, забезпечивши додаткову зайнятість сільського населення і зростання підприємництва, стимулювати попит на місцеві товари та послуги й створити нові фокуси економічної та інноваційної активності в депресивних районах. В статті «Сільський туризм в Іспанії: аналіз недавньої еволюції», описується про результат від розвитку сільського туризму, відзначають його сумарний характер, що складається з трьох джерел - ефекту для приймальних спільнот, ефекту для навколишнього середовища і ефекту для туристів від проведення дозвілля і туризму в сільській місцевості [11, с. 21].

Проблема ефективного розвитку сільського туризму входить в число пріоритетних напрямків теорії та практики туризму в Україні.

Ми проаналізували наукову та періодичну літературу на підставі цього виокремили тлумачення поняття сільського туризму:

- Сільський туризм - подорож і відпочинок городян на сільських територіях в гостьових будинках, створених сільською сім'єю, яка має власну сільську територію і розташовану на ній садибу, що представляє в загальному

фермерське господарство. Саме сільська сім'я в цьому випадку забезпечує проживання, харчування та знайомство з місцевими сільськими пам'ятками.

- Сільський туризм - подорож за межами міського життя в межах місцевості з малою чисельністю населення.

- Сільський туризм - галузь туристичного бізнесу, головною особливістю якого є рекреаційні види діяльності на природі, наприклад, фотографування і спостереження за природою, риболовля і полювання, спортивна і пригодницька діяльність.

- Сільський туризм - це комплекс різних послуг, що містять в собі проживання, організацію туристичних походів, що передбачає безпосередню участь туриста в житті сільського населення.

- Сільський туризм - це цілеспрямована подорож туристів на сільській території, що має в собі ряд таких послуг як: відпочинок, проживання, організація екскурсійного обслуговування і спортивних заходів, а також цілий ряд активних видів туризму.

Отже, сільський туризм - це спеціалізований галузь туризму, що має в собі елементи організованого і неорганізованого відпочинку, туристів на сільській території з метою їх залучення до місцевої природи, способу життя населення та ознайомлення з місцевими етнокультурними комплексами і їх цінностями.

На основі представлених понять можна сказати про те, що привабливими рисами сільського туризму є його затишна атмосфера, чиста природа і повітря, натуральні продукти, а також спокійне життя. Особливо зручний такий вид відпочинку для тих туристів, які з різних причин не можуть дозволити собі інші види туризму. Також даний вид туризму має попит у такому сегменті споживачів як батьки з дітьми, бабусі, дідусі та онуки: дорослі прагнуть показати дітям сільський побут, дати можливість поспілкуватися з тваринами, побачити, як ростуть овочі та фрукти, тощо. Як

правило, цей вид туризму дозволяє міським жителям долучатися до традицій і життєвого укладу сільських жителів. Сільський туризм дозволяє міському жителю відпочити від динамічного ритму життя, змінити обстановку на більш спокійну, поспілкуватися з природою.

Актуальність даної галузі туризму обумовлюється його впливом, як на економічний, так і на соціально-демографічний розвиток сільських територій. Розвиток сільського туризму є додатковим драйвером для економіки сільського господарства, спочатку, шляхи диверсифікації агровиробництва, поширення частки екопром-продукції, підвищення рівня доходів фермерів, в цілому добробуту сільського населення.

Як зазначено вище, така сфера туризму як сільський містить комплекс різних видів туризму, що реалізовані на сільських територіях та містять діяльність осіб, безпосередньо які подорожують тут і знаходяться не тільки з метою відпочинку, але і з іншими цілями. У групі сільського туризму виділяють такі підгрупи туризму як аграрний, екологічний та туризм з цілями полювання.

Як будь-яка галузь туризму, сільський туризм базується на ресурсній базі, основу якої складають природні ресурси, так чи інакше використовуються в сільському господарстві (сільськогосподарські угіддя, присадибні ділянки, фермерські будівлі та ін.)

Крім розглянутих класифікаційних ознак, деякі автори виділяють таку ознаку як «Належність і види транспорту»: власні або орендовані транспортні засоби різних видів.

На розвиток сільського туризму впливають деякі фактори, такі як природно-кліматичні, соціально-економічні, економіко-географічні, соціальні, організаційні, екологічні тощо. Основною метою розвитку сільського туризму на території є формування конкурентоспроможності та високого доходу від даної сфери при повному використанні наявних ресурсів сільських регіонів, їх збереження, відтворення та збереження.

Облік чинників, які позитивно і негативно позначаються на розвитку сільського туризму і залучають в господарську діяльність максимум ресурсів - це основа формування турпродукту сільського туризму.

Ведення сільського бізнесу заняття складне, що припускає, в першу чергу, наявність підприємницьких якостей і відповідальності з боку організатора даних послуг, а також завзятість, наполегливість і бажання бути залученим до процесу загалом. Туристичний продукт - ряд послуг, які надають підприємства туристично-екскурсійного комплексу, виходячи з мети поїздки та створення тихої та затишної атмосфери, тобто покупець не турист, а гість. Це дозволяє формувати постійну клієнтуру, яка вибирає відпочинок в сільській місцевості щорічно [11, с. 67].

Відносна безпека вкладених інвестицій в сільському туризмі, оскільки тут інвестиції для господаря будуть здійснюватися у власну справу. Однак коли мова йде про позикових коштів, необхідно здійснювати оцінку ризиків, для того, щоб забезпечити завантаження й ефективне використання інфраструктури;

Основним напрямком забезпечення ефективного функціонування сільського гостьового господарства є співвідношення «ціна-якість», яке або дозволяє утримувати конкурентоспроможні ціни відносно низькі ціни, або обґрунтовувати підвищення ціни внаслідок поліпшення якості. Ціновий фактор є одним з найважливіших при формуванні споживчого попиту. Якщо ціна за послуги гостьового будинку буде конкурентоспроможною, а умови проживання та харчування будуть на гідному рівні для даної ціни, то немає підстав вважати, пропоновані послуги не будуть мати попит.

В рамках законодавств України організацією гостьових будинків можуть займатися громадяни, які мають у своїй власності житлові приміщення, призначені для розміщення і харчування туристів. Причому надання житлових приміщень гостям ніяким чином не перешкоджатиме загальною діяльністю громадян. Для гостя цілком достатньо зайняти чисте

приміщення і харчування, що може організовуватися протягом дня, у вільний час, або у вечірніх членів сім'ї, що надають проживання туристу. Для заняття таким видом бізнесу можна зареєструватися як індивідуальним підприємцем, так і створити юридичну особу [11, с. 21].

1.2. Функції та завдання сільського туризму

В якості моделей розвитку сільського можуть виступати створення спеціальних великих і середніх сільських туристичних об'єктів, організація і створення сільських туристичних мереж, створення державних і приватних сільськогосподарських об'єктів. Крім того, незалежно від того, яка модель обрана для розвитку, необхідно пам'ятати про необхідність відтворення і згадування історико-культурного минулого, а також інших елементів туристичної індустрії, які зможуть зацікавити туристів, а також бути включені до туристичного продукту сільського туризму.

Одним з головних критеріїв якісної організації управління сільським гостьовим господарством, звичайно ж, є обслуговуючий персонал. На відміну від звичайних міських готелів, персонал сільських гостьових будинків може варіюватися від 2 до 4-5 осіб, все буде залежати від площі, кількості номерів і динаміки прибуття самих туристів. Але, як і в деяких готелях, до персоналу сільського господарства пред'являється ряд певних вимог.

Якщо в міських готелях є певна організаційна структура, і кожен її працівник виконує конкретні функції, наприклад, служба прийняття і розміщення, служба охорони, служба харчування, то в разі сільських гостьових будинків один працівник може виконувати відразу кілька функцій. Наприклад, сама господиня може приймати, розміщувати та навіть організовувати харчування для прибулих туристів, а господар займається організацією робіт з туроператорами, вести бухгалтерський облік, виконувати господарські функції й організовувати систему безпеки.

Також у звичайних готелях персоналу приділяється чимала увага, особливо його підготовці, кваліфікації, проводяться різні навчальні курси, майстер-класи, а потім атестація і перевірка засвоєного матеріалу. Але для сільських господарств такі заходи не проводяться, тому що самі господарства роз'єднані та не мають достатньо коштів для того, щоб навчити свій персонал або запросити спеціального тренера для навчання.

Крім професійної кваліфікації, до персоналу сільського туристичного господарства пред'являються вимоги до їх фізичного стану. Також весь персонал повинен знати певні базові навички з надання першої медичної допомоги, правила пожежогасіння та евакуації.

У разі роботи з іноземними туристами бажано, щоб персонал мав якісь основи знань іноземних мов. Якщо хтось із персоналу володіє іноземною мовою, то це буде забезпечувати найбільш тісне спілкування з господарями будинку.

Як правило, в будь-якому готелі та навіть в сільських господарствах, зустріч туриста починається з моменту реєстрації гостя, а також при роботі господарів будинку необхідно враховувати роботу обліку новоприбулих туристів. Для цього господарям гостьового будинку можна розробити спеціальний бланк реєстрації гостя, який буде містити дату, час прибуття, прізвище, ім'я, по батькові, реквізити паспорта, закріплені підписом туриста. Копія такого бланка буде також надана гостю.

Після заповнення бланка, працівники гостьового будинку повинні проінформувати новоприбулих про правила проживання, а також про вимоги щодо пожежної безпеки. Також гостю повинна надаватися інформація про культурні заходи, транспортні маршрути місцевих умов.

Організація розміщення туристів - це головна послуга, яку надають всі підприємства розміщення. Головними критеріями проживання є комфорт і зручність, а саме, кімнати, в яких будуть проживати гості. Вартість пакета

послуг в індустрії сільських гостьових будинків може залежати від наступних факторів.

- місце розташування готелів: ті гостьові будинки, які розташовані поблизу від автомагістралей, тобто знаходяться в зоні транспортної доступності мати попит серед туристів. Особливо популярно розташування в зоні з красивими пейзажами та видами;

- якість сервісу, що надаються: особливу увагу туристи приділяють платним додаткових послуг сільських гостьових будинків. Чим якісніше підприємство відповідає всім планувальним, архітектурним, санітарно-гігієнічним характеристикам, тим буде вище ціна на послуги, що надаються.

- кваліфікація персоналу: особливу увагу персонал повинен приділяти якісному наданню послуг гостю, особливо додаткових. Природно, вартість послуг, які надає досвідчений і навчений персонал будуть дещо вищі. Чим краще й уважніше персонал буде розуміти правила і потреби гостя, тим більше буде задоволені від проживання, харчування та загалом, від усієї подорожі.

- сезонність прибутків: головним чинником в розвитку підприємств сільського туристичного бізнесу є сезонність. Найбільший потік туристів припадає в основному на весну і літо. Але сільський туризм має свою відмінну рису в даному факторі. Перш за все, ця сфера туризму може надавати цілорічний відпочинок, наприклад, у вихідні дні, канікули, літні й зимові відпустки. Але ціни в несезонні періоди повинні бути трохи нижче, ніж в період активного сезону [17, с. 114-115]

І останнім важливим критерієм цього етапу є маркетинг послуг сільських гостьових будинків і управління їх якістю.

Маркетинг для сільських туристичних господарств, означає постійне просування його послуг. Дуже важливо розробити цей процес ефективним,

щоб потенційний клієнт вибрав ту чи іншу садибу для розміщення, витративши мінімум енергії й часу.

Також важливим фактором обслуговування клієнта є атмосфера закладу. Гість сприймає атмосферу за допомогою своїх почуттів, наприклад, сенсорні відчуття: дотик, нюх, слух, зір. У тому числі візуальні й слухові аспекти: яскравість, колір, гучність; нюхові та відчутні аспекти: м'якість, твердість, запах [25, с. 55].

Підсумуємо, що такий бізнес як сільський туризм і організація в ньому гостинності має ряд конкурентних переваг, по-перше, це його відповідність світовій тенденції індивідуалізації туристичних послуг, по-друге, задоволення індивідуальних потреб і гнучкий підхід до реалізації сільського туристичного продукту, коли можна міняти заходи, програми дозвілля та розваг в залежності від уподобань туристів, а також від стану кліматичних факторів.

Як відомо, розвиток будь-якої сфери туризму позитивно впливає на соціально-економічний розвиток сільської території, тому розвиток індустрії туризму стає одним із пріоритетних економічних завдань нашої держави, особливо в рамках регіональної економіки.

Україна має переваги для розвитку сільського туризму:

- високий природний і сільськогосподарський потенціал регіонів;
- наявність культурних та історичних пам'яток світового призначення;
- наявність колосальної кількості організацій, які можуть впливати на розвитку сільського туризму.

Стан сільського туризму в Україні й тенденції його розвитку, дозволяють виділити ряд факторів, які заважають його подальшому становленню:

- недостатня підтримка сільського туризму як окремої галузі економіки;

- нерозвинена законодавчо-нормативна база;
- відсутність комплексної системи стимулювання сільської туристичної діяльності;
- погано розвинена туристична інфраструктура і транспортна система;
- низький рівень життя сільського населення українських регіонів;
- недостатньо ефективний механізм управління сільською сферою туризму;
- несприятливі кліматичні умови;
- нестабільна ситуація в країні;
- недостатньо розвинена інфраструктура сільських територій;
- слабка система просування та інформування сільського продукту на внутрішньому та міжнародних ринках;
- відсутність пізнаваного бренду;
- низький рівень підготовки туристичних кадрів;
- низький рівень інвестицій в розвиток сільського туризму;
- відсутність програм підтримки для сільської місцевості [8, с. 67].

Таким чином, сільський туризм потребує підтримки з боку держави, причому, не тільки у фінансовій сфері, а ще більше в правовій та організаційній галузі. Відсутність державної підтримки та регулювання може призвести до негативних наслідків, в тому числі екологічних.

Сільський туризм у світовому масштабі є досить розвиненим та прибутковим сектором економіки. З подальшою урбанізацією попит на цей вид відпочинку у світі буде зростати, а це означає, що збільшиться потреба у сільських садибах та туристично привабливих територіях, які ці послуги зможуть пропонувати. Зважати на те, що Україна має потужний ресурсний потенціал, що сьогодні мало використовується і, як результат, залишається

недостатньо вивченим туристами тому у таблиці 1.1 SWOT - аналіз сільського туризму в Україні допоможе нам. Тут ми пізнаємо та побачимо переваги: виняткові природні та туристичний потенціал для розвитку туризму. Та недоліки - відсутність відповідних засобів розміщення різних стандартів та невисокий рівень розвитку галузі. Також представлені різні шанси розвитку сільського туризму, а також загрози, які можуть трапитися на шляху.

Таблиця 1.1

SWOT - аналіз сільського туризму в Україні

Strength – переваги	Weaknes – недоліки
Виняткові природний та туристичний потенціал для розвитку туризму (сакрального, пізнавального, тощо): - наявність виняткових пам'яток, сприятливе географічне положення; - наявність виняткових та відповідних рекреаційних ресурсів, клімату та погоди; - розташування визначних об'єктів (замків, церков тощо); - достатньо розвинута транспортна система, велика щільність транспортних сфер, існування освіченого трудового ресурсу; - великі можливості освіти в області;	Відсутність відповідних засобів розміщення різних стандартів та невисокий рівень розвитку галузі послуг; - неякісний стан доріг, недоліком є відсутність змоги під'їхати до більшості видатних туристичних об'єктів; - неякісний стан багатьох пам'яток культурної спадщини та відсутність ефективних програм їх збереження та адаптації на потреб туристів; - недостатнє партнерство між органами виконавчої влади та місцевою владою; - недостатньо систематичної

- збереглися унікальні національні та культурні традиції, досить екологічно чистий компактний регіон; - доволі велике прагнення місцевого населення до розробки рекреаційного бізнесу.	рекламної та інформаційної підтримки; - погана адаптація до розвитку особливих видів туризму (рафтинг, спелеотуризм) -малі можливості діяльності належних сфер для підтримки екологічного захисту, для процвітання рекреаційного бізнесу; - відсутність нормативних документів, що надають права на діяльність власників сільських маєтків; - неякісний рівень навчання персоналу; дефіцит показників про наміри ринків та наміри груп туристів, які побували на Харківщині. - Відсутність ділової активності у співпраці з метою просування області;
Opportunity – можливості.	Threats – загрози
Підвищення впливу туристичної сфери в економіці країни; - розквіт додаткових сфер, що призводить до зростання ділового туризму, підприємницької	- нестійка політика і економічна ситуація в країні; - великий бюджетний ліміт; - покладання надій інвесторів, перш за все на використання корисних

діяльності, розвитку нових видів туризму; - постійне зростання чисельності туристів (внутрішній та в'їзний); - стрімке зростання попиту на туристичний сервіс на принципах процесу зросту купівельної спроможності окремих верст мешканців - створювати привабливий бренд місцевості; - покращення транспортної доступності регіону (будівництво або облаштування стоянок для транспортних засобів), можливість підвищення кваліфікації працівників шляхом створення освітніх програм (навчальні центри, співпраця з університетами) - процес росту структури та розробка єдиних календарних заходів.	копалин та сировини, земельних запасів; - дефіцит дійових систем експлуатування для туристичних об'єктів культурного надбання та пам'яток природи; - недостатня ефективна урядова влада щодо експлуатування курортно-рекреаційних зон;
--	--

Висновки до розділу 1

Слід зауважити, що сільський туризм - містить елементи організованого та неорганізованого відпочинку на сільській території. Привабливими рисами є затишна атмосфера, натуральні продукти та пізнання місцевих етнокультурних комплексів і їх цінності.

А ще як бізнес сільський туризм має ряд конкурентних переваг, а саме: відповідність світовій тенденції, виконання індивідуальних потреб та лояльний підхід до реалізації туристичного продукту, коли можна міняти сценарії дозвілля та розваг в залежності від уподобань туристів.

РОЗДІЛ 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Сільський туризм як один із напрямів сталого розвитку в Харківській області

Сільський туризм розглядається як форма відпочинку в області з великими можливостями експлуатування природного, матеріального та культурного потенціалу деяких регіонів. В Україні існує три типи сільського туризму [8, с. 34].

Агротуризм - це вид сільського туризму, що в освітньому, так і в розважальному секторі, який тимчасово не використовується в аграрному секторі з експлуатуванням вторинних земель, що належать мешканцям або сільськогосподарському підприємству. Цей тип може не мати обмежень щодо навантаження на територію та впорядковування видів рекреаційної діяльності, а саме відпочинок у селі. Основою його росту є капітальний фонд землі власників та існуючі природні, рекреаційні, історичні, архітектурні, культурні, побутові та інші досягнення даної території.

Екотуризм - це науково-освітній вид сільського туризму, особливий для сільських районів та сіл на території національних парків, заповідних територій, які містять належні обмеження навантаження на територію та впливають на види розваг.

В умовах загальної економічної кризи, економічні та соціальні проблеми села здобули надзвичайної гостроти, саме тому є важливий розвиток сільського туризму в Україні в основному та в Харківській області. Цей туризм містить такі позитивні наслідки при розв'язанні соціально-економічних проблем села:

- збільшить діапазон зайнятості сільських мешканців, особливо жінок;
- надасть допоміжний дохід фермерам, задовольнить різноманітні потреби відпочивальників;
- заохочуватиме процвітанню галузі послуг: транспорту, зв'язку, торгівлі, повсякденного обслуговування тощо.
- пропонує можливість продажу товарів з індивідуальних допоміжних властивостей;
- слугує поліпшенню благоустрою сільських земель, сприяє процес росту інфраструктури;
- містить позитивний ефект на підсилювання, збереження та процес росту місцевих народних звичаїв, ремесл, пам'яток історико-культурної спадщини;
- підвищить культурно-освітній рівень сільського населення.

Міські мешканці також будуть повною мірою користуватися сільським туризмом - сільськогосподарськими ландшафтами, різноманітними природними ландшафтами, традиційним фермерським життям, органічними харчовими продуктами, в природних умовах 24 години на добу. Все це буде найкращим способом сприяти заспокоєнню, відновленню фізичних та розумових сил людини.

Основними складовими успіху цього напрямку туризму є:

- збереження природних ландшафтів;
- туристичні визначні місця регіону: природні пам'ятки, цікаві архітектурні об'єкти, ботанічні сади, музеї, національні парки, культурні та релігійні об'єкти;
- місцева інфраструктура: наявність житла, харчування, транспорту (таксі, автобуси), можливість оренди автомобілів;
- доступ до місцевої території: залізничної мережі, дороги;

- імідж району: найкраща інформація про нього і розумне прагнення туриста побувати там;

- ціна: коли діє принцип "дешевше і краще"

Харківська область містить неабиякі можливості для росту сільського туризму – відповідні кліматичні та природні елементи, могутні історичні спадщини, фольклор та звичаї, доброзичливість господарів. Завдяки цьому підвищується попит на даний вид туризму, тому що міським мешканцям потрібно переводити подих від середовища великих міст, насолодитися природою, зближатися з землею.

На жаль, говорити сьогодні про незмінний, ініціативний процес росту даного сприятливого виду туризму в Харківській області не можемо. Тому спричинило ряд причин: небагатою якістю структури на сільській території; дефіцит програм процесу росту сільського туризму, методичних елементів з правових основ у сфері туризму та підприємництва; незнання якраз сільських мешканців, тутешніх адміністрацій відносно можливостей сільського туризму; запущеність сільських земельних володінь, багатою чисельністю стихійних забруднень, іноді серед пам'яток природи, архітектури тощо. Без огляду на позначені труднощі, є приємні моделі процвітання сільського туризму в Харківській області.

Ось, у Золочівському районі сформована і працює місцева організація «Слобожанські оселі», задум якої є просування і допомога громадських ініціатив у галузі розквіту сільського туризму. Господарі сільських садиб рекомендують туристам зупинятися в окремих будиночках, їжа російської та української кухні, веслування на човнах, рибалку, прогулянки до лісу.

За прагненням туристів їм надаватимуть шанс доглядати за сільськими тваринами, влаштовують години бджільництва, фітодизайну та кулінарії.

Серце сільського туризму засноване у Дворічанському районі. Він рекомендує пізнавально-оздоровчі маршрути для дітей, юнаків й дівчат та

дорослих, в якому є пішохідні маршрути, прогулянки на човнах по річці Оскіл, жити в садибах, праця, спокійне відпочивання на селі, навчання традиційним промислам та учитися у майстрів, знаходити цінні лікарські рослини та практика з теорії аромотерапії.

Харківська область вперше створила обласну мережу «Гостинні садиби Харківщини» в чисельності 37 будинків несхожих між собою класів, які дійшли до всеукраїнської структури «Українська гостинна садиба». Деякі з яких були категоризовані давніше, у 2014 році.

Знак «Української гостинної садиби» видається Спілкою сприяння розвитку сільського туризму в Україні та може застосовуватися як маркетинговий інструмент у збільшення загальноновизнаних садиб.

Категоризація наявних осель сільського туризму, що розташовані на просторі, Нововодолазького, Борівського, Ізюмського, Вовчанського, Дворічанського, Валківського, Зміївського, Чугуївського Балаклійського районів та м. Дергачі реалізовувалася в межах втілення проекту «Підтримка підприємницьких ініціатив сільських мешканців у галузі сільського туризму» громадської організації «Інститут соціальної політики регіону» за підтримки Харківського обласного відділення Спілки сприяння розвитку сільського туризму в Україні.

На нашу думку, сільський туризм як індивідуальна сфера підприємництва зможе бути дієвим механізмом економічного підвищення тільки тоді, коли він абсолютно інтегрований у місцевий розквіт - економічний, культурний, соціальний та екологічний.

Пріоритет зростання сільського туризму всіх областей України зумовлений відповідними причинами:

- області України мають значний, ще недостатньо розвинений рекреаційний потенціал, що вимагає відстеження альтернативних дієвих

заохочень для його корисного експлуатування в рекреаційно-туристичних цілях;

- відтворена етнокультурна самобутність минулого нашої країни (Закарпаття, Волинь, Поділля, Слобожанщина тощо) представляє, як ексклюзивна міжнародна туристична конкурентна перевага, що дозволить рідній країні бути поміж головних центрів процвітання сільського туризму на європейській території;

- процес росту сільського туризму заохочує малий бізнес, що важливо для відродження традиційної економічної структури та поліпшення економіки сільськогосподарської місцевості нашої держави;

- розповсюдження в Україні структур асоціації агрорекреаційних послуг врегулює ряд гострих соціальних труднощів області, навіть, масове безробіття, іноземні заробітки, складний соціальний клімат тощо [8, с. 67].

Ще один систематичний ефект сільського туризму на процвітання сільського простору можна побачити у взаємозв'язку з різними галузями й типами економічної праці в даній територіальній місцевості. В багатьох сільських територіях приманками (туристичними визначними пам'ятками) не користується лише одна людина, як результат туристи одержують сервіс від різного персоналу та організацій. Ось таким чином економічна вигода відвідувачів розподіляється серед місцевої економіки. Проте це те ж прогнозовано, що термін проживання туриста залежить від впливу безліч різних об'єктів та допомоги між ними.

А втім, сільський туризм - це не просто робота з розселенням туристів, це також ціла сукупність інших різноманітних послуг. За двома-трьома кімнатами в будинку ніхто не їздить на дачу. Даний вид підприємницької галузі мусить забезпечувати продукт на туристичні атракції (приманки) та ознайомлювати їх з культурною спадщиною області.

Сільський туризм привабливий для жителів грандіозного міста, які бажають відпочити від суєти міської місцевості та поринути хоча б на кілька днів у сільський простір і смакувати традиційні українські страви. Дохід від діяльності позитивно впливає на добробут власників та значною мірою сприяє розвитку українського села. Отож додаю одну позитивну рису, що вам потрібно наймати робітників для утримання власності, а також вказує реальний приріст робочих вакансій. Це може зменшити міграцію людей за межі України, оскільки вони можуть заробляти гроші вдома та знаходитись поруч зі своїми сім'ями. Але український ринок сільських послуг також має недоліки, які необхідно усунути найближчим часом, тому що Україна запроєктує майбутню інтеграцію.

2.2. Розвиток сучасної ресурсної бази сільського туризму в Україні та його стан в минулому

В контексті трансформації соціально-політичної та адміністративної структури розглядаються причини, поєднання з дослідження сучасних умінь та збільшення процесу росту сільських просторових громад також формуванням спрямованості стратегічного росту сільського туризму як галузі, здатної забезпечити добробут громадян та сталий простій для області набувають великого значення.

Сільський туризм (СТ) у світовому значенні має досить розвиненим та прибутковим сектором економіки. З подальшою урбанізацією попит на цей вид відпочинку у світі буде зростати, а це означає, що зростатиме запит у сільських будинків та туристично захопливих районів, які з часом зможуть пропонувати різні послуги.

Завдяки цьому Україна має досить велику ресурсну можливість, але сьогодні інколи використовується і, як результат, залишається недостатньо вивченим. Передусім сільська місцевість з великою культурою та історичним надбанням, значним природно-заповідним фондом та продовольчою базою.

Дослідження вчених з цієї сфери запевняють, що сільський туризм має переваги з напрямків змінити економічний розквіт села, стримувати демографічний спад та, у поєднанні з різними сферами зайнятості.

Ринок туристичних послуг характеризується швидкими темпами розквіту. Україна, вже має чималі туристичні можливості у формі: історичних, природних, етнографічних, культурних, продовольчих, трудових ресурсів, не треба залишатися осторонь процесів, що відбуваються в туристичній галузі.

Зокрема, уряд 16 березня 2017 року сформував намір ефективної координації дій затвердив: «Стратегію розвитку туризму та курортів до 2026 року», важливими задачами, якими є підхід внутрішнього законодавства до законодавства ЄС про туризм та курорти, збільшити туристичні потоки, наповнити державний бюджет, збільшити зайнятість тощо.

Але, в той самий час, документ не надає пріоритетів процвітанню внутрішнього туризму, включає анулювання ліцензування для турагентів, та в угоді немає бачення, які наміри, категорії туристів які будуть залучені до використання туристичного продукту на міжнародного рівня, які не призначені для пріоритетних видів туризму. Позитивним фактом є вплив можливостей тактики вперше прогнозування виокремлення коштів на туристичну галузь [6, с. 34]

Розглянемо таблицю 2.2 характеристика туристичних потоків України, в якій є свідчення про чисельність туристів за певні роки та процент туристів внутрішнього та іноземного користування сільським туризмом.

Таблиця 2.2.

Характеристика туристичних потоків України

Свідчення	Періоди			Повний відступ від норм(+/-)
	2017	2018	2019	2019 по 2017роки
Чисельність Іноземних туристів, осіб	39605	75 945	86840	25 445
Українці, що виїжджали за межі країни, осіб	2289854	4024703	5524866	237 686
Внутрішній туризм, осіб	476 967	456 799	520 391	83 760
Чисельність використання сільського туризму, осіб	82 570	85 420	100 435	17865
Процент туристів внутрішнього користування сільським туризмом%	17,3	18,7	19,3	2
Процент іноземних туристів у внутрішньому туристичному	8,3	16,6	16,7	8,4

просторі, %				
-------------	--	--	--	--

Позитивним є збільшення чисельності іноземних туристів, які приїздили до України. Наприкінці періоду дослідження чисельність таких туристів збільшилась в декілька разів. Цьому сприяють багато мотивів, особливо, невисока вартість на сукупність послуг, удосконалення механізму гостинності, природні, фольклорні та історичні можливості країни, зростає популярність цієї сфери, як сільський туризм.

Найбільш чисельність в'їзних туристів – громадяни Литви, Польщі, Ізраїлю, Латвії, Німеччини, Болгарії, Канади, Білорусі. Крім того, ми спостерігаємо збільшення попиту на внутрішньому туристичному просторі навколо українського населення.

Чисельність українських туристів за діагностикою періодів збільшилося в декілька разів, що переважно становить 83 760 осіб. Позитивною тенденцією є зростання чисельності туристів, що користуються послугами сільського туризму. Завдяки цьому чисельність збільшилась на 17 865 осіб у порівнянні з базовим періодом.

Про зацікавленість споживачів сільським туризмом свідчить той факт, що частка туристів у внутрішньому туристичному просторі продовжує зростати в динаміці, яка на кінець 2019 року зросла на 2 % і становила 19,3%. Цей напрям показує, що збільшується з кожним наступним періодом, зацікавленість споживача до туристичного продукту, пропонованого сільським туризмом, а також до того, що потрібно розвивати напрямок та створювати умови для поширення діяльності серед жителів української сільської місцевості. Оптимізму додає той факт, що спостерігається певне збільшення частки іноземних туристів навколо внутрішнього туристичного простору. Таке зростання відбулося на 8,4%, і загалом у структурі внутрішніх потоків іноземці становлять 16,7% [6, с. 57].

Сьогодні в Україні є передумови для успішного розвитку туризму. Це сприятливий клімат, зручне розташування, природно-ресурсний потенціал, цікавий рельєф, об'єкти культурно-історичної спадщини, а головне - гостинні та працьовиті, щирі та доброзичливі, завжди раді гостям. Вважається, що Україна використовує лише третину доступних туристичних ресурсів і посідає лише 78 місце серед 124 країн. За оцінками експертів USAID (незалежного агентства з міжнародного розвитку федерального уряду США), в середньому іноземні туристи перебувають у нашій країні протягом 4 днів, що в грошовому вираженні становить близько 600 доларів.

В цих умовах українська держава мусить слугувати розквіту внутрішнього туризму, оскільки це позитивно вплине як на фінансові результати туристичних підприємств, так і на показники країни в цілому. Для цього повинні бути дотримані такі умови

- забезпечення безпеки перебування в місці споживання туристичного продукту, оскільки відомо, що туристичний потік до країни, яка перебуває у стадії військового конфлікту, різко зменшується;
- покращення добробуту громадян, стабілізація національної валюти;
- вдосконалення туристичної інфраструктури;
- розвиток повітряного та залізничного сполучення всередині країни;
- потужна реклама України та її туристичних можливостей на міжнародному туристичному ринку;
- підвищення якості обслуговування відповідно до європейських стандартів;
- одним із важливих заходів з боку держави, на мій погляд, є залучення інвестицій в регіональну економіку, це питання особливо актуальне у світлі децентралізації влади та організації місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що існують значні розбіжності в оцінці туристичної діяльності України різними міжнародними організаціями, а саме в оцінці її

туристичних потоків, також єдності туристичного ринку, та в індивідуальних показників розвитку.

Такі невідповідності можна пояснити різними методичними основами. Крім того, сучасна статистика України не виділяє туризм як одну з основних напрямів (туризм відсутній у класифікації ОКВЕД), відсутній відповідний рахунок, який використовується більшістю статистичних органів іноземних держав отже, динаміка даних про розквіт туризму часто містять такі неточності та суперечності.

Сучасний етап функціонування української економіки супроводжується появою нових сегментів ринку та напрями підприємницької сфери. Також зацікавлений аграрний сектор. Однак процес росту підприємництва у сільській місцевості вимагає активізації як сільськогосподарських, так і різних напрямів галузі.

На перевагу таких запитів Україна має винятково великі туристичні та рекреаційні можливості. Приблизно 13% простору - це регіони відпочинку, різноманіття ландшафтної фауни, дніпровські природні зони, де чисте повітря, мальовничі річки, гори, території, де зберігаються національний колорит традицій, історичне минуле, церкви та інші красиві архітектурні споруди.

Понад 500 населених пунктів, склалися з унікальною історичною та культурною спадщиною. Близько 30 національних та дендрологічних парків та садіб видатних людей нашої культури охороняються державою.

Лікарські ресурси надзвичайні - понад 400 джерел мінеральних вод та навіть 100 родовищ лікувальних грязей, більша чисельність яких унікальна не лише для України, а й для інших країн. Значний процент таких ресурсів сконцентрований на сільській місцевості, на яку припадає 60,7% місцевості країни, та в лісових угіддях, площа яких становить 17,2%. В селах України знаходиться 6 300 000 житлових будинків, з яких 80% знаходяться особистому володінні.

Середньорічна чисельність працездатного населення, що проживає в селах, становить 6 400 000 осіб, з них понад 5 500 000 адміністративно записані як без роботи, А мільйони людей віднесені до категорії безробітних. Цікавими туристичними та пізнавальними об'єктами стали: споруди історії, географічні, археології, природні, етнографічні об'єкти, центри культури, фестивалі тощо.

У сільському регіоні, окрім історичних та культурних об'єктів, сільське господарство потенційно привабливе як етнографічне явище, які поєднані з ритуалами:

- зустрічати з приводу «хліба, солі та рушника», «прибирання» - внесок гостя у прибирання хліба, у сінокосі - «обсмажування» - традиційний фестиваль після прибирання продукції;
- зайнятість: полювання, ловля риби, збирання лісових дарів;
- ремесла: плетіння кошиків, бондарство, столярство, гутництво (виготовлення скла), рукоділля (декорування шкір для одягу);
- народна архітектура: будинок, садиба, приміщення для тварин, храм та каплиці, крамниці та млини;
- Український національний костюм, національна кухня [8, с. 67].

Слід зазначити, що розвиток сільського туризму потрібно постійно контролювати (хоча його важко уніфікувати та управляти ним), щоб запобігти небажаного результату, який може виникнути від його неконтрольованого розвитку, включаючи забруднення та руйнування сільських територій, зміни культурних цінності місцевого населення, завмирання колоритної мови, традиції, звичаї, відходження на менш важливі галузі сільськогосподарської сфери тощо.

В наш час у кваліфікованій туристичній справі сільський туризм, має рентабельний тип праці, посідає власний сектор усесвітній туристичній сфері та має значний продаж та залучення туристів. На нашу думку, сільський

туризм очевидно не може конкурувати з обсягом туристичних потоків до популярних приморських курортів чи відомих туристичних центрів, як Лондон, але, однак сільський туризм стає дедалі важливішим та перспективним напрямком сучасного туристичного бізнесу за значенням.

На умовах України - це рентабельна територія для різних сфер зайнятості, вона дуже слабо розвинена як планомірний бізнес на ринку, який починає привертати увагу іноземних туристів.

Взагалі є два типи вибору такого відпочинку для жителів міст сусіднього регіону та для мешканців з інших населених пунктів або іноземних туристів за допомогою:

- пропонувати винаймати невеликі будинки, квартири чи місце під ночівлю у малих сільських хостелах чи котеджах, розташованих у мальовничих районах;
- організація розміщення гостей у сільській садибі одночасно з родиною.

Так надає туристам більше зрозуміти модель сільського середовища, ознайомитися з різними людьми, вивчити цікаві звичаї, взяти участь у сільськогосподарських роботах, поїсти за одним столом тощо.

Звичайно, мають деякі труднощі та клопоти для господарів, адже гості не завжди дуже товариські, але це заняття приносить допоміжну фінансову підтримку в будинок та певну різноманітність у рутині місцевого життя. Нова послуга для гостей - це отримання однієї чи кількох кімнат, надається постільна білизна та необхідні речі, їжа на стіл, часто буває індивідуальні речі.

Висновки до розділу 2

Сільський туризм не просто робота з розселенням туристів, це також цілий комплекс різноманітних послуг. Дохід від цього виду діяльності

позитивно впливає на добробут власників та значною мірою сприяє розвитку українського села. Слід підкреслити, що розквіт сільського туризму слід постійно контролювати, щоб запобігти небажаного результату, який може виникнути від його неконтрольованого розвитку, включаючи забруднення та руйнування сільських територій.

РОЗДІЛ 3.

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

3.1. Проблеми розвитку сільського туризму в Харківській області

За останні кілька десятиліть сільський туризм утвердився на міжнародному ринку як високорентабельний сектор світової економіки. Для багатьох країн світу це потужне джерело доходу для національного бюджету. З урахуванням положень законодавчо закріплених напрямків розквіту туризму в Україні, основних державних та обласних програм росту туризму, їх сучасних тенденцій та прогнозів буде впроваджена комплексна оцінка рекреаційних потенціалів Харківської області. Актуальні області, що розвиваються, все частіше розглядають туризм, як можливість розвинути свою економіку, стимулювати інвестиції та отримувати валютний дохід.

З умови розвитку української країни туризм набуває основні методи розвитку ринкової системи, надходження дуже гарних сум до державної скарбниці, однієї з видів корисного застосування дозвілля, проведення насиченого вільного часу, знайомство з минулим нашої місцевості, заохочення багатьох мешканців та гостей до вивчення минулого та дуже цікавої культури краю.

В Харківській області, станом на 2018 р. за фактами центрального адміністративного аналізу в області, дають послуги для проведення дозвілля: 440 туристичних сервісів, 60 компанії, а також місто Харків – 55 одиниць.

Чисельність компаній за видами володінь, які дають чи можуть надавати туристичні сервіс, складом на пів року 2018, склали:

- особисті володіння: 60 компаній, також м. Харків – 55 компаній;

- спільні компанії – ні одної компанії;
- державна – ні одної компанії.

За статистичними нормами хазяйнування, на період 2018 р, налічується 17 власних компаній в області та 15 – в м. Харкові; 6 дочірніх компаній в області та місті; 3 компанії співтовариств; 41 спілка з ліміту зобов'язань по області, але по місту Харкову – 45.

Станом на 2019 р. основна чисельність туристів стала 1159,5 тис. осіб, з них:

- іноземних туристів 86,8 тис. осіб;
- чисельність населення України, що вирушили за кордон 552,4 тис. осіб;
- охоплення внутрішнього туризму – 520,3 тис. осіб.

Поділяючи туристичні сфери, які були подані в область, за типами підсумовувати їх ще й за наміром візиту:

- робочий, діловий, навчальний;
- розваги, релакс, спортивний, лікувальний туризм.

Спостерігаючи за туристами та наміром візиту, можемо зробити висновок, що в Харківській області краще набирає попит такі типи туризму, як рекреаційний, діловий та спортивний.

Туризм може бути вигідним і менш інтенсивним з точки зору використання ресурсів, альтернативою вирощуванню однієї вигідної сільськогосподарської культури або розвитку традиційних галузей, таких як видобувна промисловість, нафтопродукти або перероблювання. Зростає невдоволення забрудненими містами означає, що традиційний високо стандартизований масовий туризм, від якого відмовились у другій половині минулого століття, сприяє розквіту сільського туризму.

Стійкий, екологічний чи сільський туризм які паралельно використовуються для певного виду туризму і є залежним від регіонального туристичного ринку. Можуть допомагати туристам краще зрозуміти унікальність відвіданих місць та усвідомити свою культурну спадщину.

Особливий інтерес у цьому виді туризму представляють перебування на сільських територіях, унікальних природних об'єктів та етнокультурний колорит місцевості. Протягом останнього десятиліття туристичні органи, екологи та науковці розглядали сільський туризм, як засіб активізування розвитку місцевої інфраструктури, а також позитивний вплив на підвищення культурного рівня й екологічної свідомості людей, заснування трудових місць та стимулювання інвестицій.

В цілях простору Харківської області, цікавих та визначних місць для відпочинку та розквіту сільського туризму, проаналізували наукові роботи й визначила такі показники:

- присутність садиб відпочинку;
- присутність історичної спадщини;
- присутність різних видів зайнятості дозвілля;
- спостереження мальовничих природних краєвидів.

На тернах Харківської області заходиться понад 20 % приватного сектору, 65 закладів розміщення, а також 37 садиб, що становить основна площа відпочинку 532,6 тис. га. Основні місця рекреаційного дозвілля сконцентровані біля річок, озер та великих сіл.

Бувають загрози на цих територіях відпочинку, а саме:

- забруднення навколишнього середовища;
- заболочування водних ресурсів
- відсутність доріг
- поганий стан садиб

- не якісний зв'язок мобільний та мережі інтернету.

Якщо проаналізувати все те що перераховано, то може скластися негативне враження. Для цього нам потрібно ретельно вивчити проблеми, щоб досягти бажаного успіху в сільському туризмі.

Забруднення середовища має вплив на погіршення здоров'я мешканців. За нашим вивченням літератури можемо зробити аналіз впливу якості водних ресурсів і повітря яке нас оточує має різні випадки погіршення самопочуття мешканців Харківської області. Найгірший стан навколишнього середовища спостерігається в Вовчанському та Харківському районах. Зокрема, в попередні роки основні причини або часткове впливання людей на навколишнє середовище йде на спад, але в основному простір, який нас оточує не є чистим.

Послідовне розміщення головних центрів Харківської області за свідченням вражень від туризму та дозвілля показали великі цікаві райони для майбутнього розквіту сільського туризму та екотуризму, будівництва зон відпочинку, невеликих садиб, закладів для дітей.

Основними проблемами забезпечення відповідними елементами для процесу росту сільського туризму в селах: невеликий рівень функцій та зручностей, необхідно для потреб споживача; поганий зв'язок (дороги в сільській місцевості мало надають насолоду); погано розвинений механізм сервісу; відсутність єдиних туристичних рекомендацій, що мають послуги спрямовані на нові потреби туриста; невеликий розвиток маркетингу, недостатня методична підтримка та відсутність напрямків до галузі; існування значного суперництва найближчих невеликих міст, які можуть надати якісний сервіс та зв'язок, менш тяжкі вимоги оподаткування, сприяє розвитку туризму.

Власники садиб в сільських районах повинні захищати свій туристичний продукт, зберігати невідновлювані природні ресурси. Підприємці мають підвищити свій бізнес бути зорієнтованим на споживача, а

якщо бути точніше заохочувати в галузь сільського туризму. Важлива співпраця з галузевими структурами, щоб забезпечити усвідомлення реалій сьогодення та створити середовище з вищим якість сервісу, а також співробітництвом з мешканцями селищ щодо кращої інформаційної підтримки. Потенційні можливості включають ремесла, традиційну їжу, розваги, екскурсії з гідом, екскурсії сільською місцевістю, місцеву інформацію та інші туристичні товари, пов'язані з традиційною місцевою культурою.

Одна з основних видів у системі громадського упорядкування розвитку «сільського туризму» знаходиться обласне планування, може бути балансом економічного ринку. Орієнтовне планування не стримує ініціативи приватного бізнесу, воно дає змогу формулювати спрямованість розквіту, доводить зацікавленість сторін про можливості загального об'єму продаж, зміни ринку праці тощо.

Орієнтовне проектування прогнозує:

- формування угод чи документів, де визначаються основні орієнтири, співвідношення розмірів території чи об'єкта та завершальні завдання процесу росту «сільського туризму»;
- створення рішень на механізм поділу вкладання грошей та окремих ресурсів, що контролюються державою (регіоном);
- розміщення державних та обласних бронювань;
- розв'язання сільських проблем.

Орієнтовний план є основою для прийняття відповідних рішень і згодом реалізується відповідно до чинного законодавства.

3.2. Шляхи вдосконалення організації сільського туризму в Харківській області

В Харківській області набирає попит внутрішній, міжнаціональний, іноземний туризм, у тому числі сільська діяльність і зелений чи екологічний туризм. Розгляд прогресу у галузі туризму прогнозує декілька версій переваг туристичних потреб: відповідно до тенденцій туристської діяльності, що склались, та з урахуванням змін, які очікують в структурі рекреаційних потреб. Чергове збільшення чисельності туристів, що прогнозується до 2026 р, має приріст чисельності іноземних туристів в багато разів, а кількість вітчизняних туристів та екскурсантів має зрости в половину.

Сільський туризм, один із форм екологічного туризму, дещо повільно розвивається серед дітей та молоді. В останні роки система охорони здоров'я та спортивного туризму поступово реконструюється, поєднуючи спорт та відпочинок, зміцнюючи здоров'я населення та створюючи стимул для здорового життя. Активізація сільського туризму як бізнесу в місті Харкові та області має велике значення для збільшення потоку туристів додому та за кордон, а також валютних доходів.

Можливості для розвитку сільського туризму має великий потенціал в Харківській області. Потрібно узгоджувати процес регіональних та місцевих громад з урахуванням допомоги сільського туризму, агітація місцевих жителів з метою перевертання до даної сфери діяльності, формування програм, тренінгів з теорії можливостей туризму, друкування наукових матеріалів, щодо сільського туризму, проведення підготовки фахівців туристичної галузі (менеджерів з туризму, турагенти, залучання різних тренерів з туризму). Просування та забезпечення привабливого туристичного іміджу сільську місцевість. Перспективна можливість для села або території сільського типу піднятися в гору з занепаду.

Необхідність створення програм процесу росту сільського туризму зумовлена сучасними умовами, екологічними проблемами та необхідністю

збереження та розвиток сільських країв. В обставинах перерозподілу функцій громад та передачі значної частини влади місцевому самоуправлінні ми вважаємо за доцільне сформулювати стратегію розвитку сільського туризму на обласному рівні, тому що ми припускаємо, що самостійно визначати пріоритети напрямків діяльності.

Ми вбачаємо головну роль держави у забезпеченні інформаційної політики щодо процесу зростання сільського туризму, яка повинна реалізовуватися в рамках програми росту туризму в нашій області. Сама програма має передбачати пріоритет розвитку внутрішнього туризму та сільського туризму імовірно стане визначальною у формуванні внутрішнього туристичного потоку. Важливим фактором соціально-економічного розвитку сільського туризму в межах області є наявність ефективної стратегії, створеної на стійкому розвитку.

Основним напрямком планування розвитку сільського туризму в Харківській області має стати пошук балансу між соціально-економічними потребами суспільства та збереженням природного середовища. Загалом туристичний регіон може отримати конкурентні переваги у такий спосіб:

- Адаптацією до зовнішніх умов, мобілізацією внутрішніх резервів, інтеграцією з іншими сферами чи навколишнім середовищем.
- Стратегія процесу росту сільського туризму повинна враховувати наступні аспекти:
 - Адаптація законодавчої бази до стандартів, прийнятих у Європі,
 - Організація заохочує заходи для поліпшення якості туристичних продуктів на основі європейських норм та екологічних принципів;
 - Формування туристичної привабливості Харківської області шляхом висвітлення властивого спеціалізованого рисового продукту сільському туризму;

- Залучення зовнішніх інвестицій для реалізації планування процесу зростання сільського туризму;
- Покращення та розвиток інфраструктури та матеріально-технічної бази сільського туризму;
- Представництво регіону на різноманітних туристичних ярмарках та інших заходах, що надають можливість створити інформаційний ажіотаж;
- Організація прес-турів, що дасть можливість в рекламних цілях оцінити переваги продукту сільського туризму, який пропонують власники сільських садиб регіону;
- Підвищення якості обслуговування шляхом організації тренінгів та конференцій для власників сільських садиб;
- Створення позитивного інвестиційного клімату як у сільській індустрії туризму, так і у схожих галузях;
- Збереження, охорона та доцільне експлуатування туристичних ресурсів.

Звернемо увагу, що сучасній Європі певний тип дозвілля, як сільський туризм, практично недоступний для фізичних осіб зі своєрідними обмеженнями. Завдяки цьому Україна має шанс стати однією з перших у розвитку цього напрямку. Так сталося, що у світі процес соціалізації та адаптації людей з інвалідністю відбувався у двох напрямках: зміни колективної свідомості, доводить до розвитку сфери підтримки та піклування про туристів з особливими запитами та адаптації навколишнього середовища до їхніх потреб, що доводить до розвитку адаптованої інфраструктури та технічних засобів.

На прикладі Швейцарії одним із перших шляхів структурних систем соціальної підтримки, де люди зі своєрідними обмеженнями можуть отримати від людей, які їй допоможуть, у тому числі на відпочинку. Раз на рік така особа може звернутися до адміністрації соціальної підтримки

населення з питанням про часткову оплату послуг та оплату перебування у супроводі особи. При цьому місцем відпочинку може бути не тільки територія Швеції.

Висновки до розділу 3

Щороку сільський туризм набирає попит як у світі, так і у нас. Детальніше розглянули позитивний вплив на збільшення потоку населення з невеликими доходами, які можуть дозволити поїхати на відпочинок, а з іншого боку, розвитку фермерських господарств, що пропонують послуги сільського туризму. Формування нових підприємств, які дають змогу жителям сільської місцевості створювати робочі місця. Зменшення міграції населення працездатного віку за кордон.

Наслідок цього дасть можливість заохочувати місцеві та іноземні інвестиції, здійснювати новітні програми та додавати помітні допоміжні надходження до капіталу місцевої громади, включаючи весь регіон. Завдяки цьому сільський туризм має в наявності головні риси подолання депресії та покращення соціально-економічного розквіту сільської місцевості Харківської області.

ВИСНОВКИ

Отже, сьогодні сільський туризм - галузь туристичного бізнесу, головною особливістю якого є рекреаційні види діяльності на природі, наприклад, фотографування і спостереження за природою, риболовля і полювання, спортивна і пригодницька діяльність.

Також цей вид туризму визначають, як подорож і відпочинок городян на сільських територіях в гостьових будинках, створених сільською сім'єю, яка має власну сільську територію і розташовану на ній садибу, що передбачає в використанні фермерських володінь. Саме сільська сім'я в такому випадку забезпечує проживання, харчування та знайомство з місцевими сільськими пам'ятками.

Сільський туризм потребує допомоги зі сторони області, причому, не тільки у фінансовій сфері, а ще більше в правовій та організаційній галузі. Недостатня допомога держави, може спричинити небажаний результат, в тому числі для розвитку туризму.

Розглянемо досягнення в туризмі на прикладі європейських країн, слід зазначити, перш за все, політичну підтримку сільського туризму зі сторони Євросоюзу. Це слугувало, що сільський туризм спершу досліджували як соціальна галузь при зміні форм власності аграрної галузі економіки, дозволяли переводити перевантаження трудових можливостей в додаткову сферу виробництва товарів і засновувати нові вакансії в сільському районі.

Для сільських жителів даний вид туризму може бути гарним поштовхом для створення та розвитку туристичної сфери, гарантуватимуть додаткові доходи та підвищує рівень зайнятості членів сільських сімей.

Окрім того, діяльність сільських громад щодо організації служб сільськогосподарського відпочинку стимулює планування сільських будинків та благоустрій сільських територій, створює додаткові можливості

для збільшення місцевих бюджетів та стає важливим фактором майбутнього розвитку сільських територій.

Сільський туризм - це великий етап в розвитку сільської інфраструктури, надзвичайна підтримка у будівництві доріг, збільшення інформації, екскурсій та інших послуг. Для деяких громад, які хочуть розвивати сільський туризм, встановлення цікавих та креативних вивісок може бути першим кроком у цьому напрямку. Наприклад, якщо в культурній спадщині є 300-річний дуб, побудуйте знак перед ним. Якщо є історичні місця, ще поєднувати з різними епохами, побудуйте відповідний стенд і зробіть цей район привабливим для відвідування.

Зауважте, що до участі у заходах мають бути залучені не лише інвестори, а й самі мешканці громад. На громадських зборах голова району повинен підняти проблему сільського туризму, а суспільство має допомогти вирішити її (як з точки зору фінансування, так і покращення).

Сільський туризм (СТ) у загальній системі є досить розвиненим та прибутковим сектором економіки. З подальшою урбанізацією попит на цей вид відпочинку у світі буде зростати, а це означає, що збільшуватиметься попит у сільських садибах та туристично привабливих місць, які цей запит зможуть пропонувати. Таким чином Харківська область має досить могутній ресурсні можливості, які зараз мало використовується і, як результат, залишається недостатньо відвідуваним туристами. Особливо сільські райони з багатою культурно-історичною спадщиною, значним природно-заповідним фондом та продовольчою базою. Проаналізувавши дослідження вчених в цій сфері рекомендують, те що сільський туризм має стати одним із напрямків економічного розвитку села, стримувати демографічний спад та у поєднанні з різними галузями діяльності, розв'язування нагальні проблеми регіону.

За останні кілька десятиліть сільський туризм набирає попит в Харківській області та робить важливі кроки для просування пропозиції для національних та міжнародних ринків туризму. Він базується на приватних

сільськогосподарських землях у різних територіях. Одночасно, сільський туризм стикається з організаційними, економічними та маркетинговими проблемами в конкурентному туристичному ринку. Турпродукти активні у сільському туризмі в більшості випадків перебувають на початкових стадіях свого розвитку.

Підіб'ємо підсумок, Харківська область містить усі необхідні умови для майбутнього розвитку сільського туризму: вигідне географічне положення, природні умови, історико-культурні, людські та матеріальні ресурси. Створення нових підприємств, які дають змогу жителям сільської місцевості створювати робочі місця. Зменшення міграції населення працездатного віку за кордон.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алешутіна Н. О. Гостинний та сільський туризм: співвідношення понять. [Електронний ресурс] / Н. О. Алешутіна – [Доступне: http://tourlib.net/statti_ukr/aleshugina.htm].
3. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. - К.: Київ. нац. ун-т, 2001. - 395 с.
5. Биркович В. І. Розвиток сільського туризму в депресивних регіонах України: економіко-правовий аспект // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: old.niss.gov.ua/Monitor/September09/5.htm.
6. Биркович В. І. Сільський екологічний туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети / В. І. Биркович // Науково-аналітичний щоквартальний збірник. – 2008. – №1 (6). – С. 138-143.
7. Бондар В. В. Агротуризм як вид диверсифікаційного розвитку сільськогосподарського підприємництва Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2016. - № 4. - С. 114 - 120.
8. Від Трипільської культури до сучасності (Відпочивайте в селах Київщини): Путівник-довідник / Упоряд. О. В. Трачук. – К.: СПД Кравчук В. К., 2007. – 336 с.
9. Галич О. А. Екологічний туризм: сутність та перспективи розвитку на Полтавщині // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2010/01/38.pdf
10. Головашенко О. В. Туризм як форма соціальної активності людини: соціальнофілософський аналіз. – Запоріжжя, 2002. – 21 с.

11. Дарчук В. Г. Формування стратегічних основ розвитку сільського екологічного туризму в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.03. Донецьк, 2014. – 21 с.
12. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу: навчальний посібник / Дмитрук О. Ю. – К.: Альтерпрес, 2004. – 192 с.
13. Дудкіна О. П. Регіональні особливості розвитку рекреаційних зон (методичні та організаційно-економічні основи). – К., 1999. – 24 с.
14. Євдокименко В. К. Регіональна політика розвитку туризму (методологія формування, практика реалізації). – Львів, 1997. – 19 с.
15. Зелене дос'є. Екологічний менеджмент. Посібник для малих та середніх підприємств. – Таллін, 2008.
16. Екологічний туризм – панацея чи черговий міф? // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/news/22>
17. Зеркалов Д. В. Екологічна безпека та охорона довкілля: монографія. Київ: Основа. 2012. - 514 с.
18. Зінченко А. І. Маркетинг екологічного туризму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)". К., 2016. - 21 с.
19. Костриця М. М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика: Монографія / М. М. Костриця; За наук. керівництвом і заг. ред. проф. Є. І. Ходаківського, проф. Ю. С. Цал-Цалка. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 196 с.
20. Костриця М. М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика (етноісторичний туристичний кластер "Древлянська земля"): монографія. Житомир: ЖДТУ. 2006. - 196 с.
21. Костриця М. Ю. Підприємницькі засади розвитку сільського туризму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04

економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / М. Ю. Костриця, 2008. - 18 с.

22. Костриця М. Ю. Становлення організаційних форм українського географічного краєзнавства // Географія та основи економіки в школі. - 2005. - № 3. - С. 39-41.

23. Кравцов С. С. Оцінка інвестиційної привабливості сільського екологічного туризму на основі розрахунку ефекту мультиплікатора. Механізми державного управління економікою України: зб. наук. праць ДонДУУ, 2010. Т. XI. - С. 398 - 405.

24. Кравчук А. О. Сільський Туризм як стратегічний напрям диверсифікації операційної діяльності суб'єктів аграрного сектору // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <file:///C:/Users/Андрій/Downloads/1013-4854-1-PB.pdf>;

25. Кравчук А. О. Управління розвитком діяльності суб'єктів сільського екологічного туризму. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Чернігів, 2015, - С. 61-64.

26. Лазаришина І. Д. Методологія та організація економічного аналізу. – Рівне: Укр. держ. ун-т водного господарства та природокористування, 2004. – 163 с.

27. Лайза Местні, Зміна орієнтирів міжнародного туризму. // В кн.: Стан світу 2002. – К.: Інтелсфера, 2002. – 137 с.

28. Лужанська Т. Ю., Махлинець С. С., Тебляшкіна Л. І. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи: навч. посібник. / Т. Ю. Лужанська, С. С. Махлинець, Л. І. Тебляшкіна; За ред. Волошина І. М. – К.: Кондор, 2008. – 385 с.

29. Лужанська Т. Ю. Проблеми розвитку "сільського екологічного туризму" [Електронний ресурс] / Т. Ю. Лужанська – [Доступне: http://tourlib.net/statti_ukr/lugan.htm].

30. Петрук В. Г. та ін. Екогеографія та екотуризм: Підручник / В. Г. Петрук, О. В. Бондарчук, І. А. Трач, О. Ю. Панасюк, Ю. І. Царук, В. Д. Ваколюк. – Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД", 2016. – 178 с.
31. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативноправових актів / За заг. ред. проф. В. К. Федорченка. – К.: Університет туризму, економіки і права, 2002. – С. 640-642.
32. Проблемні та перспективні аспекти туристичного бізнесу: Тези доп. міжнарод. наук.-практ. конференції. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. – 184 с.
33. Пугач Н. А. Інформаційно-консультаційне забезпечення розвитку сільського туризму. Економіка АПК. 2014. - № 9. - С. 62-68.
34. Рибалова О. В., Росколотько А. В. Коробкіна К. М. Привабливість Чугуївського району Харківської області для туризму та рекреаційного використання за історичними і природними умовами / The 6 th International scientific and practical conference “Scientific achievements of modern society” (February 5-7, 2020) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2020. 1127 - 1137 p.
35. Рибалова О. В., Шароватова О. П., Бондаренко О. О. Визначення рекреаційного потенціалу Харківської області / The 6th International scientific and practical conference “Dynamics of the development of world science” (February 19-21, 2020) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2020. p. 953-962
36. Рихлицька Х. М. Розвиток підприємств сільського екологічного туризму в контексті кластерного підходу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». К., 2013. - 21 с.
37. Рутинський М. Й. Сільський туризм: навч. посіб. / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. - К.: Знання, 2006. - 271 с.

38. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Сільський туризм: Навчальний посібник. К.: Знання, 2008. - 271 с.
39. Сайт «Екологічний туризм» // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ruraltourism.com.ua/index2.php>.
40. Саковська О. М. Визначення ефективності рекламно-маркетингових заходів з просування туристичного продукту на регіональному рівні. Бізнесінформ. 2018. - № 7. - С. 327 – 335.
41. Сільський екологічний туризм: організація надання послуг гостинності / П. Горішевський, В. Васильєв, Ю. Зінько. - Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. – 500 с.
42. Смолій В. А., В.К. Федорченко, В. І. Цибух. Енциклопедичний словник-довідник з туризму. К.: Видавничий дім «Слово». 2006. - 372 с.
43. Степанов В. Ю. Сільський екологічний туризм в Україні: проблеми та перспективи. Регіональне управління та місцеве самоврядування. - 2018 - №1. С.1-5.
44. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://oda.odessa.gov.ua.socalthnoekonomchnijrozvitok/strategiya-ekonomchnogota-socalthnogo-rozvitku-odeskooblast-do-2020 roku>
45. Теличкань В. В. Просування агротуристичних послуг за допомогою сучасних інформаційних технологій. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2018. - №27(2). - С.169-175.
46. Тищук І.В. Концептуальні засади формування розвитку екологічного туризму в регіоні. Економічний форум. 2015. - № 2. - С. 146 - 155.
47. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / Ткаченко Т. І. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2006. – 537 с.

48. Туєва О. М. Сільський екологічний туризм як категорія аграрного права. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. -Випуск 4. Том 1. - С. 99-102.
49. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: Монографія / За ред. Н. Г. Николо. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 472 с.
50. Федорченко В. К. Теоретичні та методологічні засади підготовки фахівців для сфери туризму: Автореф. дис...канд. пед. наук. – К., 2005. – 270 с.
51. Шевченко І. В. Маркетинг у сільському зеленому туризмі // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default>

Додаток А

Суб'єкти господарювання Харківської області, які надають послуги сільського туризму, а також етногастрономічний та туристично-рекреаційні послуги

Назва суб'єкта, адреса	Інформація щодо власника (П.І.Б, номер e-mail, телефону, веб-сайт)	Послуги, що надаються	Популярні місця для відвідування	Відстань від обласного центру, км
«Лебединий садочок» с.Завгороднє, буд. 7, Балаклійський район	Нікітенко Інна Володимирівна 0503034411	Відпочинок , туризм	_____	130 км
«Козацький двір» пров.Ватутіно буд 1/10 с. Кантакузівка, Валківський	Тільний Геннадій Васильович 0676601768	Туризм, відпочинок, катання на конях, екскурсії до пташиного двору, конеферми	185-річна липа	68 км

район				
«Родинна хата», вул. Підлісна, буд.33, с. Мечниково, Дворічанський район	Мешкова Олена Борисівна 0506812271	Туризм, відпочинок	Садиба І.І. Мечникова	156 км
Регіональний ландшафтний парк «Фельдман- Екопарк» вул. Київське шосе, 12, с. Лісне, Дергачівський район	Ільченк о В.В. 0504010912	Центр психосоціальної реабілітації, Центр раннього розвитку «Зростаємо в Екопарку», дитяча еколого- натуралістична академія та ін. Зоопарк, у якому утримується близько	2000 тварин	17 км
«Багричівська садиба-музей» вул. Золочівський	Яровий Олег Юрійович 0962550874	Екскурсії, придбання амулетів та аксесуарів	_____	20 км

шлях, 29, м. Дергачі				
Кінно- спортивний клуб «Пасаж» пер. Калиновий, ба, м. Дергачі	(095)502-32- 72 (068)608-05- 13	Верхова їзда, екскурсії	_____	20 км
Садіба «Слобожанське ранчо» с.Мала Данилівка, Дергачівський район	Рибальченко Ростислав Кирилович	Екскурсії, відпочинок, українська кухня	Національни й меморіальни й комплекс «Висота маршала І.С. Конева»	14 км
Готельно- ресторанний комплекс «Baden-Baden» вул.Лозовенька, 1 с.Мала	057 764 1183 (050)710- 9834 (050)844- 4777	Альтанки, будиночки, дитячі майданчики, дитячі кімнати, баня, власний пляж на водосховищі	_____	2 км

Данилівка, Дергачівський район				
«Хуторок» клуб сімейного відпочинку (11 садиб сільського туризму) вул. Ольхова, 9, с.Хотімля, Вовчанський район	Козюменськи й Віктор Федорович 0684200020	Велотуризм, катання на човні, пейнтбол, дартс, бадмінтон	Печенізьке водосховище	57 км
«У Борисовича» вул.Першотрав- нева, буд. 2 сmt. Борова	Доценко Леонід Борисович 0502857736	Туризм, відпочинок	_____	164 км
«Тарасова садиба»	Смалений Тарас	Туризм, відпочинок, катання на конях	Природна купель	39 км

вул.Підгірна, буд.1, с.Зарожне, Чугуївський район	Васильович 0979013574			
«Зелена садиба» пров.Монастир- ський, 3, с.Коропове, Зміївський район	Пилипенко Олексій Іванович 0666366274	Прогулянки на катерах і човнах, більярдна кімната.	Національний природний парк Гомільшансь- кі ліси Козача гора	51 км
Готельно- розважальний комплекс «Карнавал» вул.Монастирсь- ка, 2 с. Коропово Зміївський район	Маркова Ірина Анатоліївна (057)715-22- 28	Готельні послуги, харчування (басейни, лазня, альтанки, конференц-зал, спа центр, боулінг, більярд)	Національний природний парк «Гомільшанс- ькі ліси», Козача гора	45 км
Ресторан «П'яна Хата» вул.Монастирсь	Кравченко Віта Миколаївна	Харчування	Національний природний парк «Гомільшанс	50 км

ка, 2 с. Коропово Зміївський район	050-325-68- 58 (057)473-30- 86		ькі ліси»	
«Куток» вул. Першотравнева 10, с.Чемужівка, Зміївський район	Саяний Михайло Іванович 097913574	Туризм, відпочинок	Національни й природний парк «Гомільшанс ькі ліси», Козача гора	39 км
Туристичний комплекс Park Rost Club с. Гайдари, вул. Піонерська Зміївський район	Нарожний Юрій Миколайович (057)730-66- 55 067-136-07- 07	Харчуванн(басей ни, лазня, альтанки, кіно- концертний зал, конференц-зал, контактний зоопарк), готельні послуги	Національни й природний парк «Гомільшанс ькі ліси»	47 км
Фазенда «Виноград»	Співак Олег Володимиров	Туристичні послуги,	300-річний дуб, Храм	110 км

(6 садиб сільського туризму) с.Іванівка, Ізюмський район	ич 0500117785 (057)7602398	ресторанні послуги, сплав на байдарках	Іоанна Предтечі (1745 р.)	
База відпочинку «Екологічний гай – 1», Першотравнева, 8 с. Співаківка, Ізюмський район	Денисенко Олександр Володимиров ич	Туризм, відпочинок (збирання грибів)	_____	142 км
База відпочинку «Оскільська», Заоскільська, 17 с. Оскіл, Ізюмський район	Федченко Володимир Володимиров ич 0509931241	Туризм, відпочинок на березі р. Оскіл, збирання грибів	Відвідування місця, де росте «Сторічний дуб»	136 км

Хутір «Ордовская слобода 1» с.Ордівка, Нововодолазьки й район	Косенко Володимир Анатолійович 0931231513	Туризм, відпочинок	_____	55 км
Хутор «Воронья Слободка», вул.Песчана 40- 42, с.Мелихівка, Нововодолазьки й район	050-364-28- 58	Туризм, відпочинок, риболовля	Заказник «Сіра Чапля»	80 км
«Усадьба Пушкаря», вул. Зінченка, буд. 95-а сmt. Печеніги	Пушкар Ігор Володимиров ич 0957103106	Баня, спортивний майданчик, Екскурсії	Печенізьке водосховище, ліс	55 км
Музей-садиба «Українська	Єлагіна Олена	Туризм, відпочинок	_____	30 км

хата» с.Нижні Озеряна, Харківський район	Герольдівна 0675794768			
Кав'ярня – музей «Гражда», вул. Вялівська, 8, с. Черкаські Тишки, Харківський район	Готель: (057)757-66- 06 (097)461- 99-90 Ресторан: (057)764-74- 51	Кав'ярня, готель, басейн, баня, міні- зоопарк; колекція старовинних експонатів (меблі, українські предмети побуту, музичні інструменти)	В'яловське водосховище	9 км
Ресторанний комплекс «Сковорода» сел. Бабаї, Харківський район	0977706357	Українська кухня. альтанки, баня, рибалка, кінні прогулянки	Поляна Сковороди і джерело	17 км
Фермерське господарство	(050) 323 79 08,	Прогулянки на конях	_____	40 км

«Кінна садиба» с. Веселе, Харківський район	(067) 574 27 69			
--	--------------------	--	--	--